

SEEMHN VE VİYANA-2015 TOPLANTISI ÜZERİNE GÖZLEMLER

İrfan Kokdaş*

2006 yılında Bulgar ve Yunan merkez bankalarının öncülüğünde kurulan *Güneydoğu Avrupa Para Tarihi Platformu* (South-Eastern European Monetary History Network-SEEMHN), bugün diğer Balkan ülkeleri merkez bankalarının da katılımıyla özellikle 19. ve 20. yüzyıl ekonomi tarihiyle ilgili önemli çalıştaylara ve veri üretim süreçlerine destek vermektedir. 1-2 Ekim 2015 tarihinde, Viyana’da, Avusturya Merkez Bankası’nın ve Viyana Üniversitesi’nin desteğiyle gerçekleştirilen bu konferans-çalıştay, SEEMHN’nin kapsamında gerçekleştirilen 10. organizasyon olmuştur. Organizasyonun ilk bölümü, esas itibariyle merkez bankalarının bilançolarının ve parasal stratejilerinin uzun dönemli seyrine odaklanmış olup İngiltere, Belçika, Fransa, İsveç, Avusturya ve geniş anlamda İskandinavya sahalarındaki para politikalarını incelemiştir. 19. ve 20. yüzyıldaki gelişmelere odaklanan sunumlarda, Avrupa bankaları faiz politikalarının dönüşümleri, devletlerin iç-dış borçlanma mekanizmalarının gelişimi ile altın ve gümüş standardında meydana gelen dalgalanmaların uzun dönemli seyirleri ele alınmıştır.

Konferans bölümünde sunulan çalışmalarda ise, Güneydoğu Avrupa bölgesindeki finansal mekanizmalarda 18. yüzyıl Osmanlı dünyasından başlayan ve millî devletlerin oluşumuyla 20. yüzyıla uzanan gelişmeler ele alınmıştır. Bu bağlamda Osmanlı Bulgaristan’ında şehir merkezli kredi mekanizmalarının değişimi, 19. yüzyıl Osmanlı toprak ve mülkiyet rejimiyle beraber kredi-borçlanma kalıplarındaki gelişimler, Latin Para Birliği’nin Güneydoğu Avrupa Bölgesi’ne olan etkileri ve 1931 finansal krizinin Avusturya finans piyasalarındaki izdüşümleri ana temalar olarak işlenmiştir. Bunların yanında 19. yüzyılın son döneminden itibaren bölgede uygulanmaya çalışılan kur politikalarının işlerliklerine, piyasa faizlerinin seyrine ve iç-dış borçlanma yapılarına ilişkin önemli veriler de sunulmuştur. Her ne kadar SEEMHN esas itibariyle Güneydoğu Avrupa üzerine çalışan ekonomi ve para tarihçilerini bir araya getirmeyi amaçlasa da platformun esas temeli özellikle 19. yüzyıldan itibaren ekonomik ve finansal verilerin üretilmesidir. Osmanlı tarihçileri için bu veri üretim sürecinin çok önemli olduğu muhakkaktır ve gelecek araştırmalarda kullanılmalrı, Osmanlı imparatorluğunun son dönemindeki ekonomik performansının diğer bölgelerle kıyaslanması açısından çok değerli veriler sunmaktadır. Nitekim bu veri seti toplu halde; Avusturya-Macaristan, Osmanlı İmparatorluğu, Sırbistan, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya

---

* Yrd.Doç.Dr., *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü.*

ve Türkiye'ye ait olan farklı dönemlere ilişkin ekonomik-finansal veriler şeklinde "South-Eastern European Monetary and Economic Statistics from the Nineteenth Century to World War II" adlı çalışmayla 2014 yılında duyurulmuştur.

Osmanlı tarih yazımını son dönemde etkileyen kültürel çalışmaların yanında cılız da olsa Balkan, Anadolu ve Arap coğrafyaları üzerine para ve ekonomi tarihine ilişkin çalışmalarda da bir artış olduğu gerçektir. Ancak, Osmanlı Bankası üzerine yapılan çalışmalar, Osmanlı para tarihi üzerine analizler, Galata bankerleri ve sarraflar üzerine monograflar; son dönemde çoğalsa da Osmanlı tarihçileri halen en temel verilere ulaşmada büyük güçlük çekmektedir. Bu durum özellikle erken modern Osmanlı dünyası için geçerlidir. Gerçekten de Osmanlı devlet borçlanma sistemindeki değişiklikleri ve malikâne-esham uygulamasının mekaniğini inceleyen çok değerli çalışmaların dışında, erken modern dönemi kapsayan uzun dönemli fiskal-ekonomik-finansal verilerin oluşturulması sürecinde, Osmanlı tarih yazımında büyük bir eksiklik olduğunu belirtmek gerekmektedir. Her ne kadar Osmanlı arşiv belgeleri, tüm ekonomik ve finansal değişkenler için uzun dönemli veri setinin oluşturulmasına imkân tanımasa ve hatta bazı hususlarda ketum olsa da; araştırmacıların, özellikle imparatorluğun farklı bölgelerindeki dinamikleri de göz önüne alarak, yerel faizler, borçlanma maliyetleri, bölgesel enflasyon değişiklikleri, kredi kalıpları ve pazar fiyatları gibi değişkenler için uzun dönemli verilerin oluşturulmasına çaba harcamaları gerekmektedir.